

Buro Maerlant
Landschap, Ecologie & Ruimtelijke Ordening



BM-NOTITIE 2022

Nijmegen Grote Markt 1-3

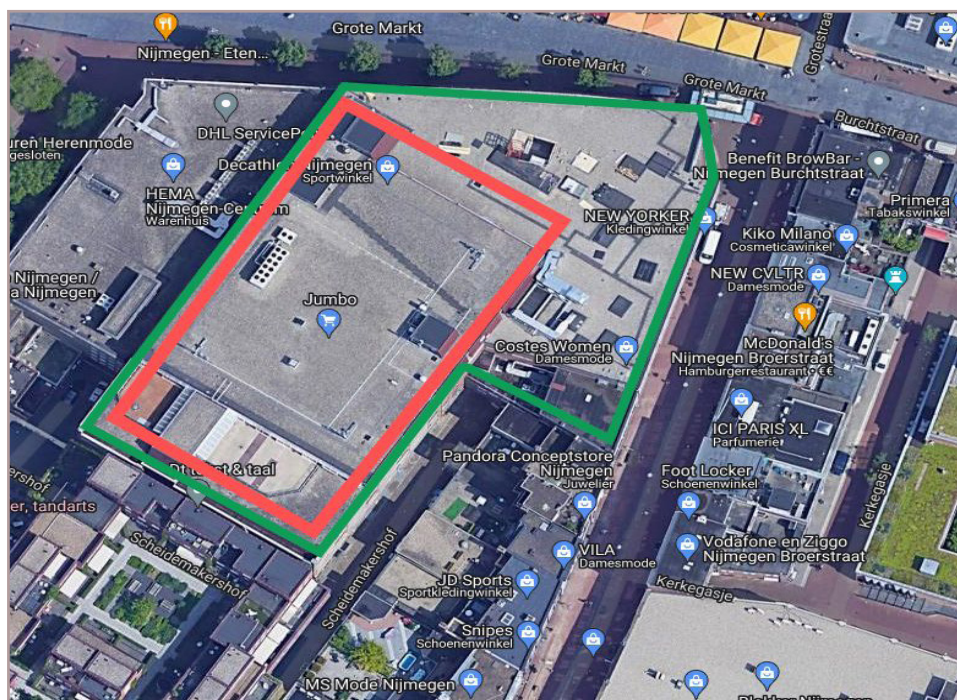
Nader onderzoek broedvogels en vleermuizen 2022

J. van Suijlekom, 19 oktober 2022

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In het plangebied Grote Markt 1-3 is men voornemens een gedeelte op te toppen waarvoor sloop van een dakopbouw noodzakelijk is. Tevens zijn ingrepen aan de buitenste schil van het op te toppen deel aan de oostzijde en de zuidwestzijde voorzien (rood in figuur 1). In dit kader heeft Buro Maerlant een nader onderzoek naar broedvogels en vleermuizen uitgevoerd. Het plangebied is tijdens eerder uitgevoerd onderzoek beoordeeld als geschikt voor vleermuizen, de huismus en de gierzwaluw. Gezamenlijk met de eerder uitgevoerde quickscan (Econsultancy, rapportage d.d. 2 maart 2022) geeft onderhavig rapport een compleet beeld van de aanwezige natuurwaarden.



Figuur 1 Globale begrenzing van het plangebied in groen op een luchtfoto van Google.

1.2 Methode / doel

Onderhavig nader onderzoek is uitgevoerd conform de meest actuele onderzoeksstandaarden: Het vleermuizenprotocol 2021 en de voor de betreffende soorten beschikbare Kennisdocumenten van BIJ12. In tabel 1 op pagina 3 zijn de onderzoeksmomenten en weersomstandigheden weergegeven. Het veldonderzoek is uitgevoerd door Q. Sanders en J. van Suijlekom. Alle bezoeken werden door één onderzoeker uitgevoerd. Vanaf juni werd de onderzoeker vergezeld door een stagiair (R. van Pol, J. van Eijk, M. Lomans en W. van de Ven).

Broedvogels

Huismus

Op twee momenten in mei is het plangebied en de relevante omgeving gericht onderzocht op de aanwezigheid van huismussen. Hierbij werd gelet op tjlpende mannetjes en overig nestdicerend gedrag.

Gierzwaluw

Op drie avonden in juni en juli is het plangebied en de relevante omgeving onderzocht op de aanwezigheid van de gierzwaluw. Voor dit doel is vanaf circa 2 vóór zonsondergang tot zonsondergang op diverse plekken gepost.

Vleermuizen

Het plangebied en de nabije omgeving is in de periode mei t/m september conform het protocol vleermuizen van de Gegevensautoriteit Natuur onderzocht. De te verwachten soorten betroffen de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

datum	soort/ soort-groep	starttijd	eindtijd	temperatuur (°C)	bewolking / neerslag	wind (Bft)
06-05-2022	huismus	12.10	13.25	17	onbewolkt	1-2
23-05-2022	huismus	10.55	11.55	19	licht bewolkt, droog	2
23-05-2022	vleermuizen	21.35	23.35	15	zwaar bewolkt, af en toe spat regen	2
24-05-2022	vleermuizen	03.15	05.15	17	zwaar bewolkt, droog	2
05-06-2022	gierzwaluw en vleermuizen	20.00	00.00	16	bewolkt, droog	2
06-06-2022	vleermuizen	03.15	05.15	15	bewolkt, lichte miezer	3
12-06-2022	gierzwaluw en vleermuizen	20.00	22.00	17	licht bewolkt, droog	2
04-07-2022	gierzwaluw en vleermuizen	19.55	00.00	20	half bewolkt, droog	2
05-07-2022	vleermuizen	03.15	05.15	17	half bewolkt, droog	2
11-07-2022	vleermuizen	21.55	23.55	20	licht bewolkt, droog	1
12-07-2022	vleermuizen	21:55	23.55	19	onbewolkt	1
22-08-2022	vleermuizen	00.00	06.30	14	onbewolkt	3
10-09-2019	vleermuizen	00.00	07.00	12	half bewolkt, droog	1

Tabel 1
Data en weersomstandigheden veldbezoeken

In het voorjaar is gericht onderzoek gedaan naar kraamverblijven en zomerverblijven. Hiervoor zijn zes avondbezoeken en drie ochtendbezoeken uitgevoerd. In het najaar is middels twee bezoeken vanaf middernacht tot 2 uur daarna (massa-winterverblijf) en vanaf circa ruim 3 uur vóór zonsopkomst tot zonsopkomst onderzocht in verband met zwermers en balts dwergvleermuizen en de meervleermuis. Tijdens alle bezoeken is ook de relevante omgeving onderzocht op foeragerende dieren en op de aanwezigheid van vliegroutes. Met behulp van een detector (Pettersson D240x en Batlogger M) met een heterodyne functie en *realtime* opnamefunctie zijn vleermuizen aan de hand van de echolocatiegeluiden op naam gebracht en gelokaliseerd.

2 Resultaten van het veldonderzoek

Vogels

Huismus

De huismus is in een relatief klein aantal in de omgeving waargenomen. De huismussen foeraerden actief op nabij de Grote Markt en groene dakterrassen. Bij het terras van het te behouden deel van het plangebied was zichtbaar dat huismussen afkwamen op voedsel van klanten. Bij een pand met appartementen en relatief groene balkons zijn in de noordgevel nesten aangetroffen van de huismus. De mussen tjipten vanaf de bovenzijde van het complex en vlogen in en uit op de gevel. Er is een geschat aantal van vijf nestlocaties aangetroffen (zie figuur 3 op de volgende pagina). Voor de zijde van het plangebied zelf werd geen interesse getoond. De gevel van het plangebied wordt aan de zijde van de aangetroffen nesten ongeroerd gelaten, mede doordat deze dicht tegen bestaande bebouwing is gesitueerd. Bij de toekomstige sloop en optopping aan de bovenzijde is het voldoende rekening te houden met de broeiperiode van de huismus om verstoring te voorkomen.

Gierzwaluw

Tijdens alle bezoeken zijn nabij het plangebied af en toe kleine aantallen gierzwaluwen jagend waargenomen. Boven dit stadeel werden circa vijf groepen van maximaal 20 dieren op grotere hoogte verspreid waargenomen. Voor het plangebied en de bebouwing in de omgeving werd géén interesse getoond. Gierende dieren, die indirect kunnen wijzen op een nestlocatie werden niet waargenomen. De aanwezigheid van nesten van de gierzwaluw in het plangebied kan op basis van het onderzoek worden uitgesloten. De aanwezigheid van nesten van de gierzwaluw in de ruimere omgeving is voor de plannen niet relevant.

Vleermuizen

Tijdens het onderzoek werden drie soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis het meest prominent en incidenteel de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis. Met “het voorjaar” worden de rondes in mei t/m juli bedoeld en met “het najaar” de bezoeken in augustus en september.

Gewone dwergvleermuis

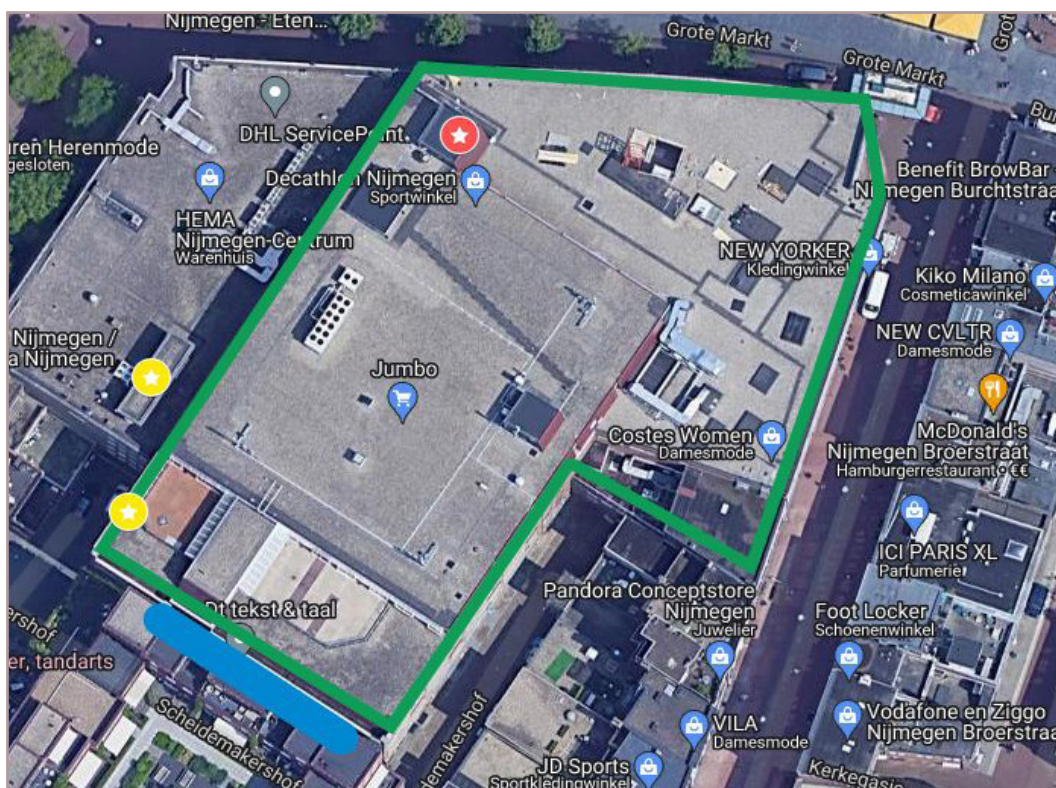
De gewone dwergvleermuis is het gehele seizoen in en nabij het plangebied in lage tot redelijke aantallen aangetroffen.

Verblijfplaatsen

Voorjaar

Aan de westzijde van het plangebied zijn op drie plekken verblijfplaatsen aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Bij de zuidwestelijke gevel / opbouw in het plangebied zelf en bij een dakopbouw van het naastgelegen pand werden maximaal 4 in- en uitvliegende dieren geteld. De gevels waar dieren in- en uitvlogen konden worden vastgesteld, echter bevonden de precieze plekken van in- en uitvliegen zich buiten het zichtveld van de onderzoeker. Bij een dakopbouw in het noordwestelijke deel van het plangebied bleef het minder uitgesproken duidelijk, echter werden hier 3 plots aanwezige dieren (mogelijk uitvliegend) en de ochtend

daarop rond de opbouw tot laat in de ochtend 4 dieren aangetroffen, die plotseling waren verdwenen. De kans wordt groot geacht dat hier eveneens een kleiner zomerverblijf aanwezig is. Uit veiligheidsoverwegingen werd zo dicht mogelijk bij de opbouwen gepost en zo centraal mogelijk op het dak (mijden randen). Er werd volstaan met deze waarnemingen van een



Figuur 3
Aangetroffen verblijfplaatsen en functies in het plangebied zelf (groen) en de omgeving.

Gewone dwergvleermuis

Ster rood = mogelijk zomerverblijf 3 tot 4 dieren.

Ster geel = zomerverblijfplaats verspreid maximaal 4 dieren per locatie.

Huismus

Gevel met een geschat aantal van vijf nestlocaties (lijn blauw).

mogelijk zomerverblijf. Zowel ruimer na zonsondergang en bij aanvang vanaf twee uur vóór zonsopkomst werd geheel geen activiteit waargenomen bij de verblijfplaatsen, ook werd geen nachtelijk zwermgedrag vastgesteld, zodat met zekerheid géén sprake is van een kraamgroep of nog groter zomerverblijf. In figuur 3 zijn de aangetroffen verblijfplaatsen weergegeven, zie aldaar. Tijdens één avondbezoek in juli werden vanuit de kerk vóór 22:00u (zon onder even na 22:00) uitvliegende gewone dwergvleermuizen gezien. Mogelijk is hier een kraamverblijfplaats aanwezig. Zogende vrouwtjes vliegen vaak vroeg uit. Doordat de focus lag op het plangebied zelf, is hier geen verdere aandacht aan besteed. Directe relaties met het plangebied (migratie of jagen) zijn niet vastgesteld.

Najaar

In het najaar was sprake van uitgesproken lage activiteit. Er werd slechts incidenteel een overvliegend individu waargenomen. Ook waren er uren geheel zonder waarnemingen. Zwermgedrag werd niet vastgesteld. Opvallend te noemen was dat er geheel niet werd gebalst werd

door de gewone dwergvleermuis. Paarverblijven bevinden zich elders en met zekerheid op ruimere afstand van het plangebied. Balts is op vrij grote afstand (circa 50 meter) hoorbaar op de detector.

Jachtgebied en vliegroutes

Zowel in het voorjaar als het najaar werden rond de schemering enkele jagende dieren aangetroffen. Dieren waren na uitvliegen vrij snel vertrokken en kwamen laat in de ochtend vóór het invliegen aan. Primair jachtgebied bevindt zich elders. Door de sterk bebouwde omgeving is dit door het lagere voedselaanbod ook logisch.

De zuidelijke en westelijke gevels van het plangebied werden door de gewone dwergvleermuis gevolgd om van en naar het plangebied te komen. Er is sprake van een vliegroute. De gebouw-massa blijft behouden en blijft in vergelijkbare mate geschikt.

Ruige dwergvleermuis en laatvlieger

De ruige dwergvleermuis is slechts éénmaal passerend waargenomen in het najaar. Belangrijke functies zijn niet vastgesteld. De laatvlieger is gedurende de nachtelijk bezoeken af en toe op grotere afstand jagend waargenomen. Relaties met het plangebied zijn niet vastgesteld.

Meervleermuis

Het gerichte onderzoek naar de meervleermuis heeft geen waarnemingen opgeleverd. Verblijfplaatsen of andere belangrijke functies ontbreken met zekerheid.

Aangetroffen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis in relatie tot de ingrepen

Bij de sloop zullen de aangetroffen verblijfplaatsen tijdelijk worden weggenomen. Om effecten te voorkomen dient een mitigatieplan opgesteld met daarin de te nemen beschermende maatregelen opgenomen. Op basis van het type aangetroffen verblijfplaats en het feit dat wordt gebouwd op dezelfde plek, is de verwachting dat met gekende standaard voorzieningen, zowel tijdelijke als permante, voldoende alternatief kan worden geboden. Ook voor het tijdelijk wegnemen van een verblijfplaats is echter een ontheffing benodigd.

3 Conclusie en advies

3.1 Aangetroffen beschermde natuurwaarden

In het plangebied zijn de volgende soorten en functies aangetroffen waar gedurende de sloop en in de nieuwe situatie rekening mee gehouden dient te worden:

- » De aanwezigheid van circa vijf nestlocaties van de huismus in een gevel ten zuiden van het plangebied.
- » Functie van de te slopen bebouwing en de nabijgelegen bebouwing als zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis.

3.2 Effecten en ontheffing

Huismus

Bij de ingrepen in de nabijheid van de aanwezige nesten dient men rekening te houden met de broedperiode van de huismus. In samenpraak met een deskundige (ecoloog) dient de werkwijze te worden afgestemd op de aanwezige huismussen. Uitvoer ruim buiten de broedperiode is praktisch gezien het meest handige. Minder versturende werkzaamheden zijn zonder meer mogelijk. Een ontheffing is inzake de huismus niet aan de orde.

Vleermuizen

Door de sloop van de bebouwing worden de aangetroffen verblijfplaatsen tijdelijk weggenomen. Door voorafgaand aan de sloop geschikte alternatieven te bieden kunnen effecten worden voorkomen. Voor de twee aangetroffen verblijfplaatsen die worden weggenomen dienen minimaal 8 tijdelijke voorzieningen in de omgeving te worden aangeboden. Naast deze tijdelijke alternatieven is het noodzakelijk een duurzaam permanent alternatief te bieden. De nieuwbouw kan vrij eenvoudig geschikt gemaakt worden voor vleermuizen. Reeds zijn met de initiatiefnemer kansen besproken. Dit dient te worden uitgewerkt in een mitigatieplan. De sloop dient daarnaast op een vleermuisvriendelijke wijze plaats te vinden.

Door het nemen van gerichte maatregelen tijdens de sloop en in de nieuwe situatie blijft de functionaliteit van het plangebied voor vleermuizen in stand en worden blijvende effecten voorkomen. Echter is het noodzakelijk een ontheffing Wet natuurbescherming aan te vragen. De provincie Gelderland stelt, dat ook het tijdelijk wegnemen van een verblijfplaats, waarbij dieren 'gedwongen' worden een alternatief te vinden, ontheffingsplichtig is. Doordat op populatieniveau sprake is van een relatief kleine verblijfplaatsen, en met gekende middelen voldoende alternatief kan worden geboden, is redelijkerwijs aan te nemen dat een ontheffing wordt verleend.

Geadviseerd wordt een ontheffing aan te vragen ten behoeve van de sloop. Voorafgaand aan de sloop én ten behoeve van de ontheffingsaanvraag dient een mitigatieplan op te worden gesteld door een ter zake deskundige met daarin meer in detail de te nemen maatregelen. Hierin worden de volgende randvoorwaarden in zake de sloop en te nemen maatregelen in de nieuwe situatie uitgewerkt:

- » Tijdig plaatsen alternatieve voorzieningen voorafgaand aan de sloop;
- » De sloop af te stemmen op de kwetsbare periode van vleermuizen: buiten de winterrust (circa medio november t/m maart);
- » De bebouwing vóór de sloop op een diervriendelijke wijze vrij te maken van vleermuizen;
- » Treffen permanente alternatieve voorzieningen in de nieuwbouw.

3.3 Samenvattend

Voorafgaand aan de ingrepen is een ontheffing benodigd en dient hiervoor een plan van aanpak te worden opgesteld. Met de juiste maatregelen is het plan zonder meer uitvoerbaar en is de inschatting dat dit gezien de aangetroffen natuurwaarden en functies ook praktisch goed uitvoerbaar is.

Buro Maerlant Dorpsstraat 17 4271 AA Dussen

T 085 877 86 85

E info@BuroMaerlant.nl | www.BuroMaerlant.nl

KvK 69667705

Nijmegen Grote Markt 1-3

Notitie nader onderzoek broedvogels en vleermuizen